

μια ματιά στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

ΕΛΛΑΔΑ

Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) στην Ελλάδα

Με την πρόσφατη νομοθεσία για τη μάθηση στο χώρο εργασίας, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα αλλάζει κατεύθυνση: επεκτείνεται η μαθητεία στη δευτεροβάθμια κατάρτιση, και προσφέρονται αυξημένες ευκαιρίες μάθησης στο χώρο εργασίας τόσο στη μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση όσο και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Για τους απόφοιτους του πρώτου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο), ο πρόσφατος νόμος για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (2013) προβλέπει ότι οι μαθητές που δεν επιθυμούν να ακολουθήσουν το γενικό δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γενικό λύκειο – ΓΕΛ) έχουν τις ακόλουθες επιλογές:

- Προγράμματα σπουδών και ειδικότητας που οδηγούν σε απολυτήριο επαγγελματικού λυκείου (4ο επίπεδο στο ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων, ΕΠΠ) ή σε τίτλο τριετών σπουδών επαγγελματικής ειδικότητας επαγγελματικού λυκείου (ΕΠΑΛ), 4ου επιπέδου στο ΕΠΠ. Στη συνέχεια οι απόφοιτοι μπορούν να αναζητήσουν θέση εργασίας, να παρακολουθήσουν το προαιρετικό έτος μαθητείας (μεταδευτεροβάθμιο), ή να συνεχίσουν στη μεταδευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω γενικών εισαγωγικών εξετάσεων (για όλες τις σχολές της ανώτερης εκπαίδευσης) ή μέσω ειδικών εξετάσεων (για συγκεκριμένα τεχνολογικά τμήματα της ανώτερης εκπαίδευσης).
- Προγράμματα που συνδυάζουν τη μάθηση στο σχολείο και στο χώρο εργασίας, που οδηγούν σε πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας (3ου επιπέδου του ΕΠΠ) και προσφέρονται από τις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης. Μετά από δύο έτη στο σχολείο οι μαθητές εισάγονται στο έτος μαθητείας. Πέρα από τη δυνατότητα εισόδου στην αγορά εργασίας, οι απόφοιτοι μπορούν να συνεχίσουν στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, όχι όμως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Οι μαθητές που έχουν συμπληρώσει το 1ο έτος του γενικού ή επαγγελματικού λυκείου μπορούν να εγγραφούν στα διετή προγράμματα δικικής μάθησης που επιβλέπει ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) στις επαγγελματικές σχολές μαθητείας (ΕΠΑΣ). Οι σπουδές είναι κυρίως στο χώρο εργασίας και οδηγούν σε πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας ΕΠΑΣ (4ου επιπέδου στο ΕΠΠ). Ενδεικτικά, τα προγράμματα σπουδών περιλαμβάνουν προγράμματα τεχνικών αυτοκινήτων, ηλεκτρονικών εργασιών και συστημάτων αυτοματισμού, γραφικών τεχνών και ηλεκτρονικής σχεδίασης, εγκαταστάτων ψυκτικών και κλιματιστικών έργων κλπ.

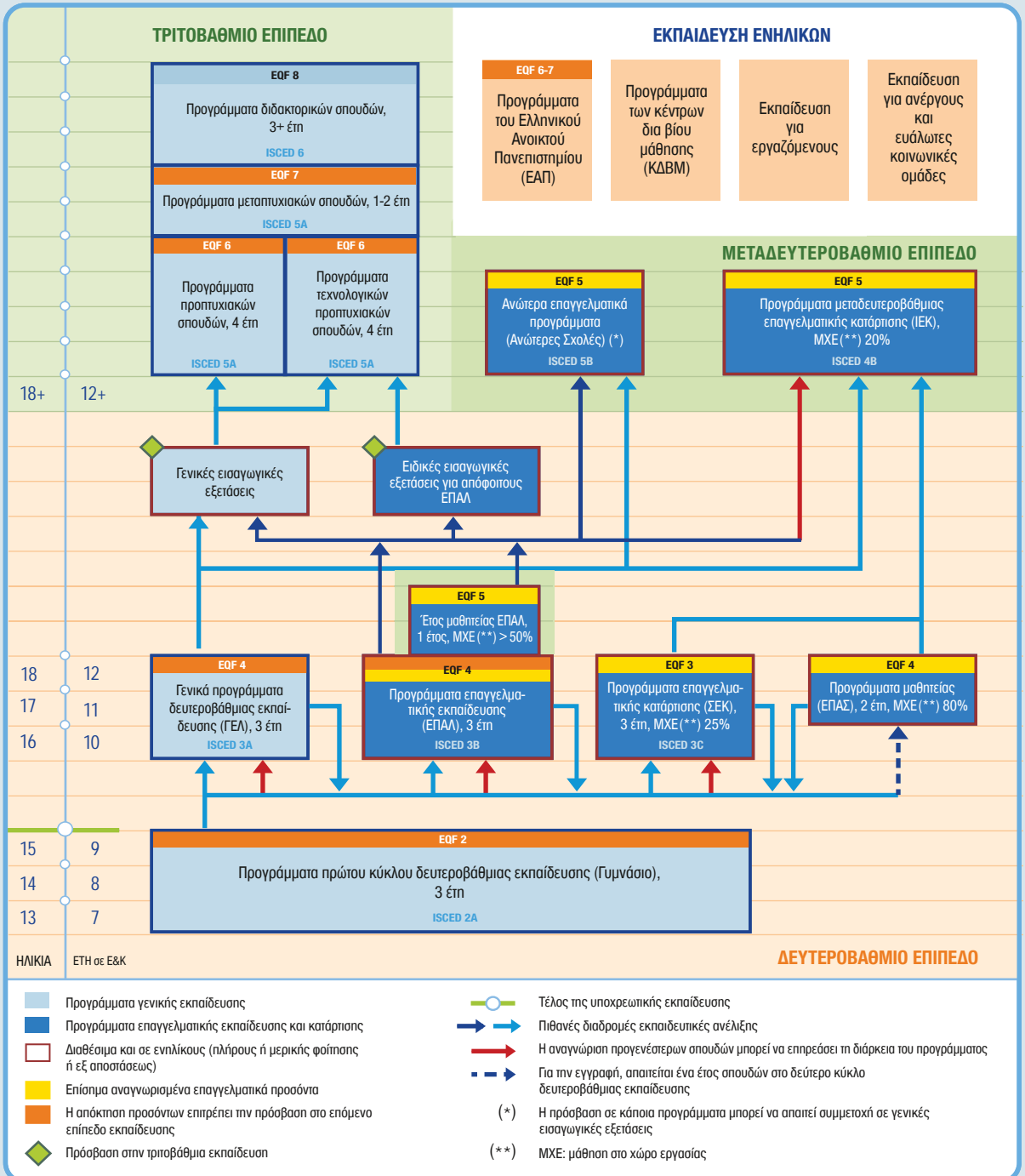
Σε μεταδευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο επίπεδο, υπάρχουν οι ακόλουθες επιλογές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης:

- Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, που προσφέρονται από τα ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης (ΙΕΚ). Οι σπουδές διαρκούν για δύο έτη, συν ένα προαιρετικό εξάμηνο για μάθηση στο χώρο εργασίας, και οδηγούν σε δίπλωμα επαγγελματικής ειδικότητας ΙΕΚ (5ου επιπέδου στο ΕΠΠ). Πρόσβαση στα ΙΕΚ έχουν οι απόφοιτοι όλων των προγραμμάτων γενικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι μπορούν να συνεχίσουν στην αγορά εργασίας.
- Ανώτερα επαγγελματικά προγράμματα (για τουρισμό, ναυτιλία, τέχνες, στρατιωτικές σπουδές κλπ.), που προσφέρονται από τις ανώτερες σχολές, έχουν έντονα στοιχεία μάθησης στο χώρο εργασίας και οδηγούν σε πτυχίο ανώτερης σχολής (5ου επιπέδου στο ΕΠΠ). Σε ορισμένες περιπτώσεις η πρόσβαση στις ανώτερες σχολές είναι δυνατή μόνο για απόφοιτους γενικού ή επαγγελματικού λυκείου κατόπιν εξετάσεων. Οι απόφοιτοι μπορούν να συνεχίσουν στην αγορά εργασίας ή σε συγκεκριμένα προγράμματα ανώτατης εκπαίδευσης.
- Ο νόμος για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (2013) προβλέπει προαιρετικό έτος μαθητείας για τους απόφοιτους επαγγελματικών λυκείων. Το έτος μαθητείας στηρίζεται σε δική μάθηση και οδηγεί σε πτυχίο επαγγελματικής ειδικότητας, της μαθητείας ΕΠΑΛ (5ου επιπέδου στο ΕΠΠ).

Η αλλαγή προγράμματος εντός του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι εφικτή, αλλά όχι ιδιαίτερα συνηθισμένη. Οι μαθητές μπορούν να μετακινηθούν μεταξύ της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, ή μεταξύ επαγγελματικών λυκείων και σχολών επαγγελματικής κατάρτισης.

Η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση προσφέρεται κυρίως από τα κέντρα διά βίου μάθησης (ΚΔΒΜ) που προσφέρουν δήμοι, περιφέρειες, κοινωνικοί εταίροι, επιμελητήρια και επαγγελματικές ενώσεις και ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ/ΑΤΕΙ). Αυτά τα προγράμματα ρυθμίζονται εν μέρει από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) και τη Γενική Γραμματεία για τη διά βίου μάθηση, δεν οδηγούν ωστόσο σε επίσημα αναγνωρισμένα προσόντα. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και ιδιωτικά κολλέγια (μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο) προσφέρουν προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης, ορισμένα από τα οποία οδηγούν σε επίσημα αναγνωρισμένα προσόντα. Πολλές πρόσφατες πρωτοβουλίες, στις οποίες συμμετέχουν κοινωνικοί εταίροι και τοπικές αρχές, προωθούν την επαγγελματική κατάρτιση και την τοποθέτηση ανέργων σε θέσεις εργασίας ή στοχεύουν στην επανεκπαίδευση εργαζομένων.

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος

NB: Τα επίπεδα του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων (EQF) είναι σύμφωνα με την έκθεση αντιστοίχισης EQF-NQF του Ιανουαρίου 2014.

Στο διάγραμμα χρησιμοποιήθηκαν επίπεδα ISCED 1997. Η μετατροπή σε επίπεδα ISCED 2011 βρίσκεται σε εξέλιξη.

Πηγή: Cedefop.

Χαρακτηριστικά του συστήματος ΕΕΚ

Στην Ελλάδα, ο όρος 'τυπική επαγγελματική εκπαίδευση' στο δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφέρεται σε προγράμματα που προσφέρονται από τα επαγγελματικά λύκεια. Τα προγράμματα αυτά επιτρέπουν πρόσβαση στην ανώτερη εκπαίδευση κατόπιν γενικών ή ειδικών εξετάσεων. Οι άλλες μορφές προγραμμάτων στη δευτεροβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια κατάρτιση, καθώς και ορισμένα προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, θεωρούνται 'μη τυπική εκπαίδευση' παρότι ρυθμίζονται πλήρως ή μερικώς από το κράτος και οδηγούν σε επίσημα αναγνωρισμένα προσόντα.

Το Υπουργείο Παιδείας είναι αρμόδιο για τις περισσότερες περιπτώσεις παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (επαγγελματικά λύκεια, σχολές επαγγελματικής κατάρτισης). Επίσης προΐστανται της γενικής γραμματείας διά βίου μάθησης και του ΕΟΠΠΕΠ, που έχουν σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση της μεταδευτεροβάθμιας (δηλαδή των ινστιτούτων επαγγελματικής κατάρτισης) και της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού επιβλέπει τη λειτουργία των επαγγελματικών σχολών μαθητείας και έχει οριστεί να υποστηρίξει την εισαγωγή του έτους μαθητείας στην επαγγελματική εκπαίδευση (επαγγελματικά λύκεια και σχολές). Στα ανώτερα επαγγελματικά προγράμματα (ανώτερες σχολές), διάφορα υπουργεία εμπλέκονται στους τομείς δικαιοδοσίας τους, π.χ. το Υπουργείο Τουρισμού στις ανώτερες τουριστικές σχολές. Οι κοινωνικοί εταίροι, οι περιφερειακές αρχές και οι δήμοι εμπλέκονται στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης.

Οι σχολές που προσφέρουν επαγγελματική εκπαίδευση στο δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (επαγγελματικά λύκεια και σχολές επαγγελματικής κατάρτισης) συνήθως προσφέρουν ευρύ φάσμα προγραμμάτων, όπως προγράμματα πληροφορικής, μηχανικών, ηλεκτρονικής και αυτοματισμού, περιβαλλοντικών σπουδών, διοίκησης επιχειρήσεων, αγροτικής οικονομίας, τεχνολογίας τροφίμων και διατροφής κ.ά. Τα ΙΕΚ καλύπτουν μερικά από αυτά τα πεδία, ενώ οι ανώτερες σχολές κατά κανόνα επικεντρώνονται σε προγράμματα συγκεκριμένου επαγγελματικού πεδίου.

Επαγγελματικά προγράμματα για τομείς που είναι σημαντικοί για την ελληνική οικονομία, όπως ο τουρισμός και η ναυτιλία, είναι διαθέσιμα σε δευτεροβάθμιο, μεταδευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο επίπεδο. Η μάθηση στο χώρο εργασίας είναι παραδοσιακά ένα ισχυρό στοιχείο των προγραμμάτων αυτών, ειδικά στο μεταδευτεροβάθμιο και τριτοβάθμιο επίπεδο, αλλά έχει επίσης ενισχυθεί και στο δευτεροβάθμιο.

Οι επιχειρήσεις μπορούν να αξιοποιήσουν το πρόγραμμα ΛΑΕΚ επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων και να διεκδικήσουν οικονομικούς πόρους για την εκπαίδευση του προσωπικού τους (εντός της επιχείρησης, ή για τυπική ή άτυπη μάθηση).

Προκλήσεις

Ο πρόσφατος νόμος για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (2013) προωθεί την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και βελτιώνει τη σύνδεση της με την αγορά εργασίας. Παράλληλα, το σχέδιο δράσης για την απασχόληση των νέων (2012) στοχεύει στην καλύτερη σύνδεση εκπαίδευσης/κατάρτισης και εργασίας, στην αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, στην ενίσχυση του θεσμού της μαθητείας, στην καθιέρωση προγραμμάτων μετάβασης από το σχολείο στην εργασία και στην επέκταση της συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού για νέους. Η πλήρης εφαρμογή των αλλαγών που εισήχθησαν με τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις θα αποτελέσει τη σημαντικότερη πρόκληση κατά τα επόμενα χρόνια.

Η συνολική συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση είναι χαμηλή: την επιλέγει μόλις το 25% των μαθητών στο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Τα πιο δημοφιλή προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, αυτά του επαγγελματικού λυκείου, ήταν μέχρι σήμερα ανεπαρκώς συνδεδεμένα με την αγορά εργασίας και προσέφεραν περιορισμένες δυνατότητες μάθησης στο χώρο εργασίας. Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση ήταν επίσης ελάχιστα συνδεδεμένη με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τους κοινωνικούς εταίρους. Ούτε το επί δεκαετίες προσφερόμενο σύστημα μαθητείας είναι ευρέως διαδεδομένο, παρότι συνδυάζει μάθηση στο σχολείο και στο χώρο εργασίας, και προσφέρει ευνοϊκές προοπτικές μετάβασης στην αγορά εργασίας. Πολλοί μαθητές δεν προσελκύονται από την επαγγελματική εκπαίδευση, είτε γιατί είναι ή θεωρείται υποβαθμισμένη, είτε γιατί δεν συνδέεται αρκετά στενά με τις επιχειρήσεις, είτε γιατί είναι σχετικά λίγα τα κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα σε επαγγέλματα συναφή με την επαγγελματική εκπαίδευση.

Η αποδοχή από τους μαθητές και την αγορά εργασίας των ΙΕΚ και των προγραμμάτων σπουδών που αυτά προσφέρουν ποικίλλει, καθώς η αξιολόγηση της ποιότητας όσον αφορά εισροές, διαδικασίες και, κυρίως, αποτελέσματα της κατάρτισης είναι ακόμη περιορισμένη.

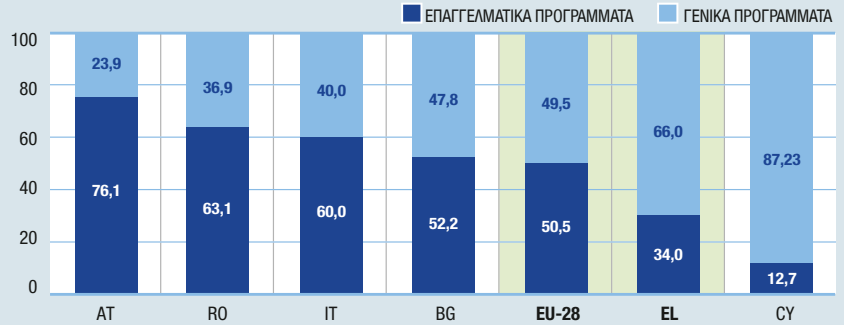
Δεν υπάρχουν καθιερωμένοι μηχανισμοί αποτύπωσης των υφιστάμενων δεξιοτήτων ή διάγνωσης των αναγκών σε δεξιότητες που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν με τις πρόσφατες κανονιστικές και χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες. Η πληροφόρηση σχετικά με τις ανάγκες σε δεξιότητες και την αγορά εργασίας χρειάζεται να γίνει αναπόσπαστο τμήμα των αποφάσεων που θα κατευθύνουν τις μεταρρυθμίσεις και τις επιλογές των μαθητών.

Η συνολική συμμετοχή στη συνεχιζόμενη κατάρτιση και την εκπαίδευση ενηλίκων είναι χαμηλή, και υπολείπεται του σημείου αναφοράς για τη διά βίου μάθηση στην Ευρώπη (ET 2020).

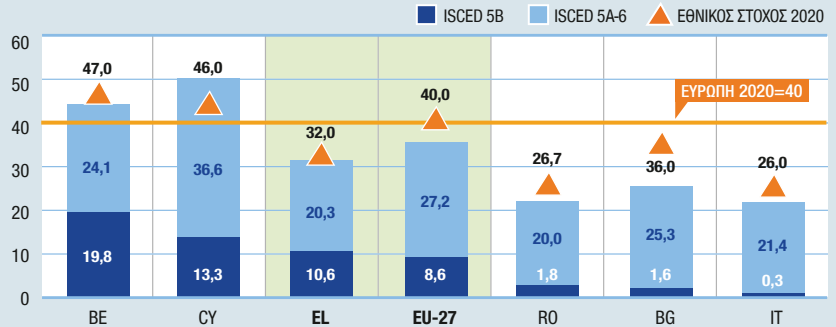
Η εκπαίδευση και κατάρτιση σε αριθμούς

Μαθητές στο δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν εγγραφεί σε επαγγελματικά και γενικά προγράμματα
% επί του συνόλου των μαθητών στο δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 2011

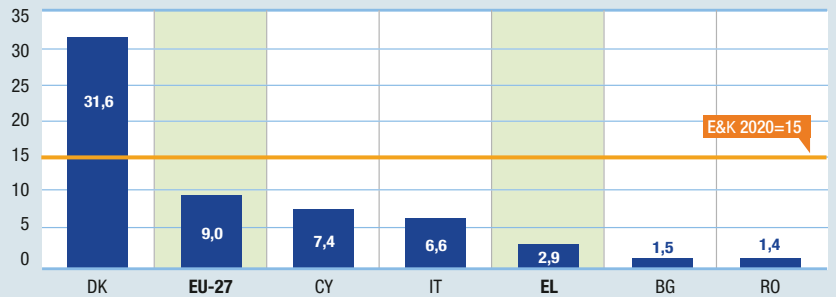
Πηγή: Eurostat, συλλογή δεδομένων Unesco/ΟΟΣΑ/Eurostat για τα εκπαιδευτικά συστήματα, ημερομηνία εξαγωγής 28.6.2013.

Τριτοβάθμια εκπαίδευση ανά τύπο εκπαίδευσης
% ατόμων 30-34 ετών με τριτοβάθμια εκπαίδευση ανά τύπο εκπαίδευσης, 2012

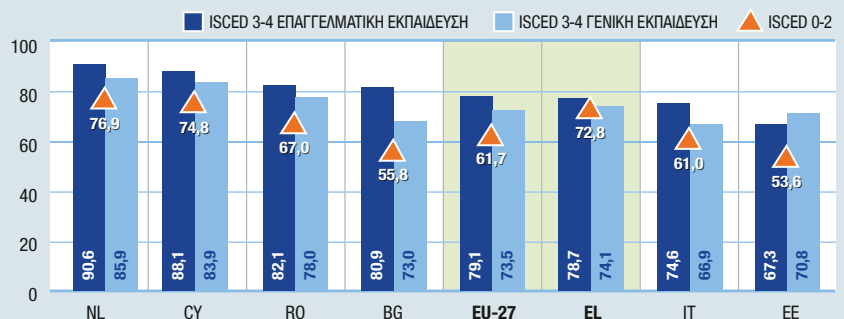
Πηγή: Υπολογισμοί Cedefop με βάση την έρευνα εργατικού δυναμικού της Eurostat, ημερομηνία εξαγωγής 8.7.2013.

Δια βίου μάθηση
% του πληθυσμού ηλικίας 25-64 που συμμετείχε σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά τις τέσσερις εβδομάδες πριν την έρευνα, 2012

Πηγή: Eurostat, έρευνα εργατικού δυναμικού, ημερομηνία εξαγωγής 3.7.2013.

Ποσοστά απασχόλησης ανά επίπεδο εκπαίδευσης
Άτομα ηλικίας 20-34 που δεν βρίσκονται πα στην εκπαίδευση με βάση το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης που διαθέτουν, 2009

Πηγή: Υπολογισμοί Cedefop βασισμένοι σε επί τούτου ενότητα της έρευνας εργατικού δυναμικού στην ΕΕ της Eurostat του 2009, ημερομηνία εξαγωγής 19.9.2012.

μια ματιά στην ΕΕΚ

ΕΛΛΑΔΑ

EL

Περισσότερες πληροφορίες

- Cedefop (2014). *Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα: σύντομη περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4130_en.pdf
- Cedefop ReferNet Ελλάδας (2009). *VET in Europe: country report Greece [Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη: Ελλάδα]*.
http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/cedefop/vetreport/2009_CR_GR.pdf
- Eurydice (2014). Greece: overview [Ελλάδα: επισκόπηση]. *Eurypedia*.
<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Greece:Overview>
- Υπουργείο Οικονομικών (2013). *Greece: national reform programme [Ελλάδα: εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων]*.
http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013_greece_en.pdf

www.minedu.gov.gr	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
www.ypakp.gr	Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Πρόνοιας
www.gsae.edu.gr	Γενική Γραμματεία για τη δια βίου μάθηση
www.eoppep.gr	Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού
www.oaed.gr	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE	Ελληνική στατιστική αρχή
http://epp.eurostat.ec.europa.eu	Eurostat
www.eiead.gr	Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού

8076 EL – T1-02-14-199-EL-C – doi: 10.2801/76877

CEDEFOP

Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ευρώπης 123, 570 01 Θεσσαλονίκη/Thessaloniki (Πυλαία), ΕΛΛΑΔΑ/GREECE
Τ.Θ. 22427, 551 02 Θεσσαλονίκη/Thessaloniki, ΕΛΛΑΔΑ/GREECE
Τηλ. +30 2310490111, Fax +30 2310490020, E-mail: info@cedefop.europa.eu

Copyright © Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), 2014. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

visit our portal www.cedefop.europa.eu

Υπηρεσία Εκδόσεων

978-92-896-1622-5

9 789289 616225